

SOTILASAMMATILLISTA PEDAGOGIIKKA KEHITTÄMÄSSÄ

**Kouluttaja kasvattajana ja asiantuntijana
-opintojakso**

Pasi Pulli

**Kehittämishankeraportti
Huhtikuu 2009**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Pulli, Pasi	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 17	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi SOTILASAMMATILLISTA PEDAGOGIIKKA KEHITTÄMÄSSÄ Kouluttaja kasvattajana ja asiantuntijana -opintojakso		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Rautio, Tuija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Osana Ilmasotakoulun antamaa sotilaspedagogista opintokokonaisuutta, sekä sen sotilasammattillisia opintoja, on osajaksena kahden opintoviikon mittainen Kouluttaja kasvattajana ja asiantuntijana -opintojakso. Tämän opintojakson kehittämisen tavoitteena on saada tälle opintojaksolle osallistuva opiskelija entistä paremmin havainnoimaan oman osaamisensa kehittymistä kouluttajan, kasvattajan ja asiantuntijan eri rooleissa, sekä löytämään keinoja oman työympäristönsä osaamisen kehittämiseen. Opiskelijan kannalta tavoitteena on, että hän perehtyy vanhemman kouluttajan tehtävän mukaiseen osaamiseen, sekä siinä tarvittaviin valmiuksiin omassa työympäristössään. Oppiminen on sidonnaista opiskelijan omaan työympäristöön, joten oppiminen ja kehittäminen palvelevat näin tarkoituksenmukaisesti molempia, sekä työyhteisöä ja työntekijää. Sotilaspedagogiikan opiskelija hankkii siis itselleen valmiuksia toimia omalla alallaan koulutuksen asiantuntijana ja kehittäjänä. Hankkeen päämääränä on siis osaltaan kehittää Ilmasotakoulun antamaa sotilaspedagogista sotilasammattillista opetusta tätä opintojaksoa kehittämällä. Opintojaksosta on saatu ensimmäiset kokemukset, ja sitä on niiden pohjalta aloitettu kehittämään. Kehitystyö jatkuu edelleen.		
Avainsanat (asiasanat) Sotilaspedagogiikka, sotilasammattillinen koulutus, Ilmasotakoulu		
Muut tiedot		

Author(s) Pulli, Pasi	Type of Publication Development project report	
	Pages 17	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title DEVELOPING MILITARY PROFESSIONAL PEDAGOGIC EDUCATION Trainer as pedagogue and authority -studies programme		
Degree Programme Vocational Teacher Education		
Tutor(s) Rautio, Tuija		
Assigned by		
Abstract Part of military pedagogical curriculum in Finnish Air Force Academy, and its military professional studies, is the Trainer as pedagogue and authority -studies programme. The main purpose in developing this programme is to make possible to students observe better their growing up as trainer, educator and authority. Also as purpose is to guide students to find ways to develop growth of professional skills in their own working environment. The main purpose in a student's point of view is that student gets familiarized in senior trainers' role and its requirements, and also needed requirements in that role at own working environment. Studying is tied up to students own working environment, so studying and developing both meet mutual sides. Students gains abilities to work as professional trainer and developer. Main purpose of this development project is to develop military professional pedagogical studies given in Air Force Academy by developing this programme. The first experiences from this programme have been collected, and the developing work is begun. This work shall continue onwards continuously.		
Keywords Military pedagogy, military professional education, Air Force Academy		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

<u>SISÄLTÖ.....</u>	<u>4</u>
<u>1 SOTILASAMMATILLISTEN SOTILASPEDAGOGIIKAN OPINTOJEN RAKENTUMINEN ILMASOTAKOULUSSA.....</u>	<u>4</u>
<u>2 HANKKEENA OLEVAN OPINTOJAKSON ESITTELY.....</u>	<u>6</u>
<u>2.1 Opintojakson toteutus ja esitietovaatimukset.....</u>	<u>7</u>
<u>2.2 Orientaatiotehtävä.....</u>	<u>9</u>
<u>2.3 Keskustelupalsta.....</u>	<u>9</u>
<u>2.4 Lähijakson toteutus Ilmasotakoulussa.....</u>	<u>10</u>
<u>2.5 Syventävä käsittely reflektion muodossa.....</u>	<u>10</u>
<u>2.6 Opintojakson arviointi.....</u>	<u>11</u>
<u>3 PEDAGOGISTEN PERIAATTEIDEN TOTEUTTAMINEN.....</u>	<u>11</u>
<u>4 HANKKEEN ETENEMINEN JA KEHITTÄMINEN.....</u>	<u>12</u>
<u>5 POHDINTAA.....</u>	<u>15</u>
<u>LÄHTEET.....</u>	<u>16</u>

1 SOTILASAMMATILLISTEN SOTILASPEDAGOGIIKAN OPINTOJEN RAKENTUMINEN ILMASOTAKOULUSSA

"Sotilaspedagogiikka on oppi koulutustaidosta. Se on oppi päämäärien asettelusta, oppimisen ohjauksesta ja koulutustoiminnan sekä osaamisen arvioinnista.

Sotilaspedagogiikan erityisaluetta on sotilaiden toimintakyvyn kehittäminen oppimisen avulla." (Professori Toiskallio Jarmo 1998 & 2002 - Maanpuolustuskorkeakoulu)

Puolustusvoimien koulutusjärjestelmä muodostuu palkatun henkilöstön, sekä asevelvollisten koulutusjärjestelmistä. Tässä kehittämishankkeessa on keskitytty tarkastelemaan ja kehittämään palkatun henkilöstön osaamista ja sen kehittämistä. Puolustusvoimien palkattua henkilökuntaa ovat upseerit, erikoisupseerit, opistoupseerit, aliupseerit sekä siviilit. Puolustusvoimien palkatun henkilökunnan koulutusjärjestelmä koostuu sotatieteellisistä opinnoista, akateemisista perus- ja jatkotutkinnoista sekä palkatun henkilöstön täydennyskoulutuksesta. Ilmasotakoulussa annetaan sille asetetun tehtävän mukaisesti sotilaspedagogiikan osalta sotatieteellisiä perus- ja aineopintoja, sekä sotilasammattillisia opintoja.

Osana Ilmasotakoulun antamaa sotilaspedagogista opintokokonaisuutta, sekä sen sotilasammattillisia opintoja, on osajaksena kahden opintoviikon mittainen Kouluttaja kasvattajana ja asiantuntijana – opintojakso. Toimin opettajana ja jaan vastuun tästä opintojaksosta yhdessä kollegani teknikkokapteeni Pekka Paljakan kanssa. Olen valinnut tämän opintojakson kehittämisen kehittämishankkeekseni. Tämän opintojakson kehittämisen tavoitteena on saada tälle opintojaksolle osallistuva opiskelija entistä paremmin havainnoimaan oman osaamisensa kehittymistä kouluttajan, kasvattajan ja asiantuntijan eri rooleissa, sekä löytämään keinoja oman työympäristönsä osaamisen kehittämiseen. Opiskelijan kannalta tavoitteena on, että hän perehtyy vanhemman kouluttajan tehtävän mukaiseen osaamiseen, sekä siinä tarvittaviin valmiuksiin omassa työympäristössään. Oppiminen on sidonnaista opiskelijan omaan työympäristöön, joten oppiminen ja kehittäminen palvelevat näin tarkoituksenmukaisesti molempia, sekä työyhteisöä ja työntekijää. Sotilaspedagogiikan opiskelija hankkii siis itselleen valmiuksia toimia omalla alallaan koulutuksen asiantuntijana ja kehittäjänä. Hankkeen päämääränä on siis osaltaan kehittää Ilmasotakoulun antamaa sotilaspedagogista sotilasammattillista opetusta tätä opintojaksoa kehittämällä.

Sotilasammattilliset opinnot ovat luokiteltu tasomäärittelyltään perus-, yleis- sekä mestaritason opintoihin. Kouluttaja kasvattajana ja asiantuntijana -opintojakso kuuluu yleistason opintoihin. Sille voi hakeutua kuka tahansa ilmavoimissa, kenen osaamisen kehittämistä osallistuminen tukee sekä osallistuminen on sovittu esimiehen kanssa hakijan kehityssuunnitelmassa. Tämä suunnittelu toteutetaan osana vuotuista kehityskeskustelua. Kehityskeskusteluissa sovitaan osana suunniteltua ura- ja tehtäväkiertoa tehtävissä vaadittavat, tai urakehitystä tukevat, koulutukset sekä mahdollisuudet osallistua niihin aikatauluineen.

Ilmasotakoulussa muodostettiin vuoden 2008 alussa pääaineiden opettajaryhmät. Pääaineiden opettajaryhmät ovat sotataidon, sotatekniikan, johtamisen sekä sotilaspedagogiikan opettajaryhmät. Kuulun itse sotilaspedagogiikan opettajaryhmään. Kunkin opettajaryhmän toimintaa ja kehittymistä johtavat ja ohjaavat pääopettajat. Kuhunkin opettajaryhmään kuuluvat nimetyt opettajat sekä asiantuntijat. Näillä ratkaisuilla ja organisoinnilla oli tavoitteena päästä eroon kurssien ja yksittäisten opetustilaisuuksien päällekkäisyyksistä, luopua kurssikohtaisesta opetuksesta, optimoida resurssien käyttö sekä mahdollistaa eri henkilöstöryhmien osallistuminen avoimeen opetustarjontaan. Kurssikohtaisessa koulutustarjonnassa kuormitettiin resursseja tarpeettomasti pitämällä opetustilaisuuksia pelkästään kohdistettuna yhdelle ryhmälle. Näitä eri ryhmille suunnattuja opetustilaisuuksia pidettiin usein jopa samanaikaisesti. Nyt opetustilaisuuksissa voi olla useita eri henkilöstöryhmien oppilaita. Eri lähtökohdista tulevien ja eri tavoitteisiin pyrkivien oppilaiden osaamisen kehittämistä voidaan säädellä ohjauksella, lähiopetusta kohdistamalla, henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien sekä niissä asetettujen tavoitteiden huomioimisella ja lisäksi tehtävien hallinnalla.

Osana Ilmasotakoulun Koulutuskeskuksen antamasta sotilaspedagogista opintokokonaisuutta, sekä sen sotilasammattillisia opintoja, on osajaksona siis kahden opintoviikon mittainen Kouluttaja kasvattajana ja asiantuntijana -opintojakso. Vuonna 2008 syksyllä tämä opintojakso toteutettiin ensimmäisen kerran osana sotilaspedagogista opintokokonaisuutta. Tämä ensimmäisen kerran syksyllä 2008 toteutettu opintojakso oli yhden opintoviikon mittainen. Kokemusten perusteella päädyttiin kuitenkin uudelleen arvioimaan tämä opintojakso kahden opintoviikon mittaiseksi. Vuodelle 2009 on sovittu ja vahvistettu pidettäväksi kaksi näitä opintojaksoja (Ilmasotakoulun sotilasammattillinen koulutuskalenteri ja opiskelijan opas 2009, 42). Toinen näistä vuoden 2009 opintojaksoista on tätä kirjoitettaessa pääosin pidetty, joten kokemuksia hankkeen etenemiseksi sekä kehitystyön jatkamiseksi on kerätty. Työ jatkuu kestävän kehittämisen sekä kerättyjen kokemusten analysoinnin periaatteella.

2 HANKKEENA OLEVAN OPINTOJAKSON ESITTELY

Osallistuminen tälle opintojaksolle kehittää ja tukee henkilön osaamista kouluttajana, asiantuntijana sekä kasvattajana. Kaikki oppilaat eivät toimi kouluttajan tai asiantuntijan tehtävissä. Lisäksi on muistettava, että vaikka puhutaan sotilasammattillisista opinnoista, etteivät kaikki opintojaksolle osallistuvat oppilaat ole sotilaita. Opintojaksolle voivat osallistua mm. ilmavoimien siviilit, jotka toimivat oman toimialansa moninaisissa tehtävissä tai esimerkiksi asiantuntijana hankkeissa tai projektissa. Asiantuntija-tehtävissä toimivat eivät myöskään aina toimi kouluttajatehtävissä.

Monelle tulee kuitenkin työelämässään eteen tilanne, jossa joudutaan opettamaan tai perehdyttämään vaikkapa uutta tulokasta. Henkilön siirtyessään urallaan eteenpäin tulee mahdollisesti eteen tilanne, jossa joudutaan opettamaan seuraajaa tehtäviin. Joissakin tehtävissä määritellään, että huolimatta sen erityisasiantuntijuudesta siihen kuuluu opettamisvelvoite. Tämän kaltaisia tehtäviä on paljon esimerkiksi tekniikan ja teknisten järjestelmien parissa työskentelevillä. Varsin tärkeä huomio oppilaan osallistumisessa tälle opintojaksolle on, että vaikka hän ei suoranaisesti osallistu henkilöstön koulutukseen, ja vaikka sitä ei tehtävässä vaadittaisikaan, osallistuu hän työyhteisönsä ja organisaationsa kouluttamiseen ja kehittämiseen oman kehittymisensä kautta. Henkilö saattaa kauhistella tilannetta, jossa hän joutuu kouluttamaan ihmisiä tai joukkoja. Toisaalta mentoroinnin ja tutoroinnin kautta tapahtuva kouluttaminen ei kauhista henkilöä ollenkaan, kun hän ei välttämättä tiedosta kouluttavansa ketään. Asiantuntijatehtävässä toimiva henkilö saattaa joutua kouluttamaan organisaatiotansa saadakseen oman tehtävänsä menestyksekkäästi hoidettua. Tämän voi esimerkin kautta tuoda vaikkapa näin, että taloussuunnittelusta vastaava henkilö saadakseen yksiköiltä ja alayksiköiltä tarvitsemansa tunnusluvut suunnittelun perustaksi, joutuu hän kouluttamaan organisaatiotansa, esimiehiään, yksiköiden päälliköitä tai vaikkapa joukko-osaston komentajaansa tehtävänsä hoitamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Voidaan siis todeta, että kouluttajuutta, kasvattajuutta ja asiantuntijuutta on olemassa monessa eri muodossa eri organisaatioissa ja toimintaympäristöissä.

2.1 Opintojakson toteutus ja esitietovaatimukset

Oppilas siis hakeutuu tälle opintojaksolle ura- tai henkilöstösuunnittelun pohjalta. Ilmasotakoulu julkistaa vuosittain koulutustarjonnan. Koulutustarjonta julkaistaan Puolustusvoimien

Koulutusportaali, verkkosotakoulussa (Ilmasotakoulun sotilasammattillinen koulutuskalenteri ja opiskelijan opas 2009, 24). Koulutusportaali on R5-alustainen verkkotyötila, jossa on poimittavissa opintojen kannalta tarpeelliset työtilat. Vuosittainen koulutustarjonta julkaistaan ilmavoimien toiminnan ja resurssien suunnittelun (TRSS-prosessi) perusteella vuosittain syksyllä. Joukko-osastot suunnittelevat henkilöstönsä osaamisen tavoitteita tämän koulutustarjonnan perusteella.

Opinnot suoritetaan monimuoto-opiskeluna. Pääosin opinnot suoritetaan verkkotyöskentelynä. Oppilas laatii orientaatiotehtävän, osallistuu aktiivisesti keskustelupalstalla käytäviin keskusteluihin sekä osallistuttuaan kaksipäiväiselle lähijaksolle laatii reflektion, jossa kuvaa ammattitaitonsa kehittymistä sekä itsearvioi oppimistaan. Orientaatiotehtävää käsitellään lähipäivillä tarvittaessa pienryhmissä sekä myös koko opintojaksoon osallistuvien välisessä vuorovaikutustapahtumassa. Keskustelut ovat moninaiset ja rikkaassa vuorovaikutuksessa, sen lisäksi että opitaan muilta, myös opitaan arvostamaan toisen ammatti-ihmisen työtä sekä siinä vaadittavaa osaamista. Itse pidän tätä osa-aluetta varsin tärkeänä, ja korostan tätä toistuvasti eri opiskelijaryhmille. Pienen maan pienten ilmavoimien ”rikkaus ja rakkaus” tulevat parhaiten esille toisen ammattitaitoa arvostaessa.

Esitietovaatimuksena kouluttajan tehtävään suunnitellulle henkilölle on, että hän on suorittanut opintojakson ”Koulutustaidon perusteet”, taikka vastaavat tiedot. Ko. opintojakso on myös kahden opintoviikon mittainen sotilasammattillisten opintojen sotilaspedagogian opintokokonaisuuden osajakso. Tämän opintojakson päämääränä on antaa opiskelijalle perusteita koulutustaidosta. Tavoitteena on ymmärtää sotilaspedagogiikan perusteet, sekä perehtyä nuoremman kouluttajan tehtävän mukaiseen osaamiseen ja valmiuksiin omaan työympäristöön sitoen. Tämän osajakson suoritettuaan ja kehittyttyään työelämässä, opiskelija hakeutuu jatko-opintoihin ja perehtyy vanhemman kouluttajan tehtäviin ja siinä tarvittaviin valmiuksiin suorittamalla Kouluttaja, kasvattaja ja asiantuntija -opintojakson.

Osatavoitteina ”Koulutustaidon perusteet”-opintojakson suorittamiselle ovat seuraavat:

- ymmärtää sotilaskoulutuksen tarkoitus
- perehtyä koulutuksen perusteisiin
- perehtyä opetusmenetelmien käyttömahdollisuuksiin
- ymmärtää sotilaan toimintakyky
- laatia kehittämishankeraportti

Edellä mainitussa kehittämishankeraportissaan opiskelija kuvaa näiden tavoitteiden mukaista sisältöä omassa kouluttajuudessaan, sekä siihen keskeisesti liittyvää kehittämiskohdetta ja lisäksi arvioi omaa osaamistaan itsearvioinnin avulla.

On huomattavaa, että läheskään kaikki Kouluttaja, kasvattaja ja asiantuntija -opintojaksolle osallistuvat eivät suorita esitietovaatimuksena olevaa opintojaksoa. Osa asiantuntijatehtävissä toimivista ovat olleet työelämässä jo vuosia. Hakeutuminen näin ollen opintojaksolle, jossa perehdytään nuoremman kouluttajan tehtäviin, ei ole kaikkien opiskelijoiden osalta tarkoituksenmukaista. Näissä tapauksissa katsotaan, että opiskelijalla on riittävää osaamista hakeutuakseen suoraan hankkeena olevalle Kouluttaja kasvattajana ja asiantuntijana -opintojaksolle.

2.2 Orientaatiotehtävä

Opiskelijan ilmoittauduttua opintojaksolle saamansa opintokirjeen ohjeistuksen mukaisesti, hänet niin sanotusti ”nostetaan” työtilaan. Perehdyttyään työtilaan ja sisäistettyään opintojakson vaatimukset sekä tavoitteet, hän ohjeiden mukaisesti alkaa syventää osaamistaan. Opiskelija syventää koulutustaitoaan ja käsityksiään koulutuksesta perehtymällä tehtävässä määriteltyyn ohjesääntö- ja muuhun kirjallisuuteen (esimerkkeinä Sotilaspedagogiikan perusteet, Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskuksen julkaisu 1998, Karisto tai Kouluttajan Opas, Pääesikunnan Koulutusosaston ohjesääntönumero 801, Edita Prima Oy, 2006).

Opiskelija laatii kirjallisen esityksen yhdestä materiaalikansiossa mainituista tai vapaavalintaisesta koulutusta ja asiantuntijuutta käsittelevästä teoksesta. Lähde on mainittava, ja vastaava opettaja ratkaisee onko teos sopiva aiheen käsittelyyn. Kirjallisessa esityksessä oppilas itse peilaa osaamistaan pedagogiseen teoriaan omassa tehtävässään. Tähän hän voi saada ohjaustukea joko Ilmasotakoulun opettajilta, tai ohjausta omasta työyhteisöstään omilta esimiehiltään tai vertaistuen muodossa. Raportin laajuus on 4 – 6 sivua. Oppilas valmistautuu esittelemään tiivistelmän (lyhyt PowerPoint-esitys) raportistaan lähijaksolla.

Kirjallinen raportti PP-esityksineen palautetaan määrättyyn päivämäärään mennessä palautuskansioon kommentteja varten. Tässä vaiheessa oppilas palauttaa työnsä Ilmasotakoulun opettajien kommentoitavaksi. Raportti ei siis ole julkinen muiden opiskelijoiden kommentteja tai arviointeja varten tässä vaiheessa. Opettaja käy lukemassa opiskelijan raportin, ja antaa siitä

kommenttinsa. Opettaja voi tässä vaiheessa myös vaatia raporttia täydennettäväksi, mikäli katsoo sen tarpeelliseksi.

2.3 Keskustelupalsta

Opintojen aikana oppilas osallistuu aktiivisesti verkon keskustelupalstalla käytäviin keskustelujen avauksiin sekä keskusteluihin. Vaatimuksena on, että opiskelija suorittaa vähintään yhden (uuden) keskustelunavauksen, sekä osallistuu muiden suorittamiin keskusteluiden avauksiin vähintään kahdesti. Lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus saada vastauksia ja ohjeistusta keskustelupalstan kautta avoimiin kysymyksiinsä. Opettajille voi myös antaa palautetta palstan kautta. Ohessa on lainaus suoraan työtilan ohjeistuksesta keskustelujen käymisestä:

”Haluamme tämän työtilan ohjaajina, että KUKIN OPISKELIJA OSALLISTUU PALSTALLA KÄYTYIHIN KESKUSTELUIHIN, SEKÄ KÄYNNISTÄÄ KESKUSTELUJA. Siispä uskomme, että kukin teistä pystyy luomaan vähintään yhden (1) uuden keskustelun avauksen, sekä osallistuu vähintään 2-3 kertaa jonkun muun tekemään avaukseen. Näillä pyritään oikeasti vuorovaikutukseen.

Esittäkää toisillenne kysymyksiä, väitelkää, olkaa samaa tai eri mieltä ja perustelkaa mielipiteitänne! Käymme mielellämme katsomassa välillä tapahtumia tällä palstalla, aina töiden ja tilanteen niin salliessa. Käykää tekin! OLKAA ROHKEITA JA TEHKÄÄ ALOITUKSIA! Toivovat (vaativat) Pekka ja Pasi”

2.4 Lähijakson toteutus Ilmasotakoulussa

Orienteaatiotehtävän jälkeen opiskelijat osallistuvat lähijaksolle Ilmasotakoulussa. Lähijaksoja on tällä opintojaksolla yksi kaksipäiväinen lähijakso. Lähipäivien avausten jälkeen opiskelijat esittelevät oman lyhyen tiivistelmänsä (PowerPoint-esitykset) raporteistaan ryhmäkeskustelujen alustuksiksi. Lähijaksolla pyritään aitoon vuorovaikutukseen, sekä siihen että oppilaiden itsensä esille nostamansa ja tärkeäksi kokemansa sisällöt tulevat käsitellyiksi.

Lähijaksolla opastetaan myös toisen etäjakson aikana tapahtuvan reflektion laadinnassa, sekä ohjeistetaan verkkokeskusteluihin osallistumisesta ja lisäksi tärkeän palautteen keräämisessä opintojaksoa kehitettäessä.

2.5 Syventävä käsittely reflektion muodossa

Lähijakson jälkeen opiskelijalla on vaatimuksena kirjoittaa verkon työtilaan lyhyt 4 – 5 sivun laajuinen reflektio. Reflektiossa oppilaan tarkoituksena on analysoida, kuinka opiskelija on sisäistänyt oppimaansa ja käsittelemäänsä tietoa sekä pystynyt soveltamaan sitä käytännön työelämäänsä. Reflektiossa oppilaan edellytetään tuovan ajatuksiaan siitä, kuinka hän aikoo kehittää ammattitaitoansa kouluttajan, kasvattajan sekä asiantuntijan rooleissa omassa työelämässään ja työympäristössään sekä hyödyntää kasvavaa osaamistaan työyhteisössään.

2.6 Opintojakson arviointi

Opinnot arvioidaan hyväksyty- tai täydennettävä-periaatteella reflektion jälkeen. Opintojaksoa ja sen hyväksytyä suorittamista on kuitenkin arvioitu jatkuvasti eri vaiheissa. On arvioitu orientoitumistehtävää, ja annettu palautetta siitä. Oppilas on saanut arvion siitä, onko orientoitumistehtävä hyväksyty vai täydennettävä. Opintojakson korvaavien opiskelijoiden osalta on myös kommentoitu siitä, riittävätkö korvaavuusnäytöt vai vaativatko täydentämistä. Hyväksytyjen tai hylättyjen korvaavuuksien osalta on raportoitu vastaavien opintokokonaisuuksien vastuuhenkilöille. Verkkokeskusteluun osallistumiseen on annettu selkeä ja riittävä ohjeistus. Tämänkin osalta on oppilaiden suoritusta arvioitu.

Oppilas palauttaa reflektionsa verkkotyötilan palautuskansioon. Ohjaavat opettajat sopivat yhteistyössä työnjaon, ja yhdessä tai erikseen käyvät työtilassa kommentoimassa reflektioita. Oppilasta arvioidaan reflektion jälkeen hyväksyty- tai täydennettävä-periaatteella. Hyväksytyt opintojaksosuoritukset raportoidaan pääopettajalle, sekä opintokokonaisuuksien vastuuhenkilöille.

Hyväksytyt opintosuoritukset viedään Winha-järjestelmän opintorekisteriin (WinhaPro-järjestelmä on Puolustusvoimien Maanpuolustuskorkeakoulun hallinnoima opiskelijahallintojärjestelmä ja opintorekisteri). Järjestelmällä hallinnoidaan oppilaiden opinto-oikeuksia sekä pidetään yllä

opintorekisteriä. Järjestelmästä on mahdollisuus oppilaan saada opintorekisteriote omien tietojen selaamiseen sekä tarvittavan otteen tulostamiseen jatko-opintoihin hakeutumista varten.

3 PEDAGOGISTEN PERIAATTEIDEN TOTEUTTAMINEN

”Osaamistavoitteiden saavuttaminen on opiskelijan vastuulla – toki yhteistoiminnassa koulun henkilökunnan, muiden opiskelijoiden sekä työpaikalla mentorien, tutorien ja esimiesten kanssa. Omakohtaisella paneutumisella ja tiimityöskentelyllä on suuri vaikutus tavoitteiden saavuttamiseen. Opiskelija seuraa omaa kehittymistään oppimispäiväkirjan ja raporttien avulla. Osaaminen varmistetaan tentein ja näytöin. Käytä hyväksesi tarjoutuneet mahdollisuudet kehittää itseäsi ja työyhteisöäsi. Ilmapuolustuksen tulevaisuus on sinunkin asiasi”. (Ilmasotakoulun johtaja, eversti Kari Salmi, Ilmasotakoulun sotilasammattillinen koulutuskalenteri ja opiskelijan opas 2009, 4)

Opintojakson toteuttamisessa ja opiskelijoiden yksilöllisten opintojen toteutumisessa on alusta asti korostettu heidän omaa vastuuta omista opinnoistaan. Oppilas vastaa itse omista opinnoistaan, mutta häntä ei jätetä tässä ilman tukea ja ohjausta. Oppilas laatii itselleen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOPS), jota hän noudattaa ja tarvittaessa päivittää vastaamaan oppimisen rakentumista sekä opintojen toteutumista. Ohjauksen avulla opiskelijaa autetaan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet ja näin ollen tuetaan oppilasta hänen kehittyessään itseohjautuvaksi ja taitavaksi oppijaksi entistä paremmin.

Tämän opintojakson toteuttamisessa on tärkeä merkitys myös yhteisöllisellä oppimisella. Johtavana pedagogisena periaatteena voidaan siis pitää opin rakentumista konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen perustuen. Tällä haluttiin, että opiskelijat yhdessä vuorovaikutuksessa ottavat toiset opiskelijat mukaan käsittelemään oman oppimisensa kannalta tärkeitä sisältöjä ja tavoitteita. Tähän vertaisryhmäoppimiseen on pyritty ryhmäyttämällä opiskelijat opintojaksoille etukäteen Ilmasotakoulun Koulutuskeskuksen kevät- ja syyslukukausia edeltävissä infopäivissä. Infopäivien yhteydessä muodostetaan opiskelijoiden oppimisen kannalta merkitykselliset vertaisryhmät.

Vertaisryhmän toiminnan toteutumisen kannalta ja tavoitteisiin pääsyn mahdollistamiseksi hyödynnetään kunkin omaa asiantuntemusta sekä itseohjautuvuutta. Ryhmän jäsenet kehittävät

yhdessä yhteistä ymmärrystä ja osaamista opintojakson asiasisällöstä. Kukin löytää asioiden yhteisöllisestä käsittelystä arvokasta oivallusta omaan oppimisen rakentamiseen. Tietoa rakennetaan siis yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. Ohjaajat pyrkivät luomaan opintojaksolle oppimista tukevan ilmapiirin sekä avoimeen vuorovaikutukseen perustuvan tapahtuman. Näiden tekijöiden merkitystä opintojakson toteutuksessa ja varsinkin lähijaksojen toteuttamisessa korostetaan.

4 HANKKEEN ETENEMINEN JA KEHITTÄMINEN

Tavoitteisiin pääsemiseksi on tätä opintojaksoa kehitettävä jatkuvan kehityksen päämäärien mukaisesti. Kokemukset ja palautteet on kerättävä, ja ne tulee tarkastella sotilaspedagogiikan pääopettajan sekä sotilaspedagogisten opintojaksojen vastaavien opettajien kanssa yhteistyössä. Näin onkin jo tehty, ja tätä tarkastelua tulee jatkaa edelleen. Kokemukset kahdesta pidetystä opintojaksosta ovat monella tapaa myönteiset. Opintojakson vastaavat opettajat ovat saaneet myönteistä palautetta opintojaksosta siihen osallistuneilta oppilailta, sekä myös opintojakson toteuttamista seuranneilta muilta opettajilta. Kehitystyö on alkanut, joten positiivisen palautteen rakenteille ei ole varaa rakentaa pysyvää olotilaa ainakaan tässä vaiheessa. Kehitystä on siis jatkettava pitkällä tähtäimellä. Opintojaksolle osallistuvien oppilaiden osalta tavoitteisiin päästään osallistuvan oppimisen kautta, sekä ottamalla paremmin esille heidän tärkeäksi kokemia omia tavoitteitaan sekä sisältöjään. Myös ohjaustoiminnan kehittymisen osalta vaaditaan kokemuksia ja ammattitaidon kehittymistä organisaatiossamme. Tämä korostuu myös itseni osalta.

Perinteinen luokkaopetus ei tämän tyyppistä opiskelua ja oppimista mahdollista, vaan opiskelijan on saatava opiskella työlähtöisesti omassa työ- tai muussa ympäristössään. Onhan lähtökohtana myös organisaation saama hyöty opiskelijan omasta kehittymisestä. Monimuoto-opetus mahdollistaa osaamisen kehittymisen, mikäli siihen annetaan tarvittavat resurssit. Nämä vaadittavat resurssit tulevat opiskelijan, oppilaitoksen sekä kehittymishaluisen organisaation sopia yhteistyössä. Oppijan kannalta osallistuminen opintojaksolle, tavoitteet sekä tarvittavat resurssit, keskustellaan sekä suunnitellaan osana ura- ja kehityssuunnitelmaa vuotuisissa kehityskeskusteluissa. Oppilaan on saatava tukea ja resursseja omalta organisaatioltaan sekä esimiehiltään omiin opintoihinsa ja tavoitteiden asetteluunsa. Lähettävien joukkojen on myös osaltaan annettava palautetta opintojakson kehittämiseen. Tältä osin on käynnistettävä toimenpiteet koulumme ja joukkojen välillä.

Kokemuksena ensimmäisistä toteutuneista opintojaksojen lähijaksoista on se, että on oikea ratkaisu vaatia alustuksena opiskelijoilta 4 – 6 sivun raportin esittelyn sijasta tiivistelmä raportista PowerPoint-esityksinä. Tällä menettelyllä optimoidaan ajankäyttöä paremmin lähijaksoilla. Yhden oppilaan ajankäyttöä täytyy säädellä, jotta mahdollistetaan tilaisuus palautteeseen, keskusteluihin sekä vuorovaikutukselle tasapuolisesti kaikkien oppimista tukevalla tavalla. Lisäksi on varauduttava suurenkin oppilasjoukon ryhmyttämisiin tarvittaessa. Tämä tulee huomioida tila- ja muita resursseja suunniteltaessa. Ryhmien tulee tarvittaessa myös itseohjautua ohjaajien tukiessa ryhmien toimintaa.

Opintojakso pilotoitiin yhden opintoviikon laajuisina opintoina syksyllä vuonna 2008. Kokemusten perusteella päädyttiin kuitenkin uudelleen arvioimaan tämä opintojakso kahden opintoviikon mittaiseksi. Perusteena tälle uudelleen mitoittamiselle oli kokemusten ja palautteiden perusteella arvioitu työmäärä, jonka tälle opintojaksolle osallistuminen vaatii osallistuvilta opiskelijoilta.

Verkon työtilan opintojakson kuvaus tulee tehdä uudelleen. Nyt johtuen harhaanjohtavasta kouluttajakäsitteen mielikuvasta Puolustusvoimien koulutuskulttuurin perinteisessä rakentumisessa, mieltävät opiskelijat opintojakson olevan tarkoitettu enemmänkin varusmies- tai reserviläiskouluttajille. Tämä virheellinen tulkinta on jo nyt aiheuttanut passiivisuutta ja haluttomuutta hakeutua opintojaksolle virheellisten tulkintojen vuoksi. Tältä osin asia on opintojaksokokemusten osalta rekisteröity ja korjataan kevään 2009 aikana vastuuopettajien työn tuloksena.

Verkon työtilan keskustelupalstan hyödyntäminen entistä tehokkaammin on myös mietittävä. Tulee miettiä sen entistä parempaa käyttöä eri informaation jakamiseen, avoimien kysymysten selvittämiseen oppilaille sekä myös palautteen antoon. Lisäksi ennen lähijaksoja tulisi vertaisryhmän toimintaa pyrkiä käynnistämään hyvissä ajoin ennen lähijaksoja. Tällä voitaisiin laajentaa oppilaiden etukäteiskuvaa opintojaksosta, opintojaksolle osallistuvista kanssaopiskelijoista, sekä heidän tavoitteistaan. Ohjaajien on löydettävä ajallisia ja muita resursseja keskustelupalstan ”elättämiseen” tarvittaessa ja pyrittävä olemaan tavoitettavissa ohjausta varten. Tämä luo haasteen opettajien ajankäytölle ja vaatii suunnittelua, sekä sijaisten käyttöä tarvittaessa. Keskustelupalstan hyödyntämisen tulee olla aktiivisempaa.

Kirjavaihtoehtoja tulee myös tuoda lisää verkon työtilaan opiskelijoille valittavaksi. Samoin on päätetty jättää vapaavalintainen teos valinnoista pois. Perusteena tälle on opiskelijoiden ohjaustyön

parempi sekä tasapuolisempi hallinta kirjallisten tehtävien osalta. Teoriapohjan laajentaminen tuo varmasti esille erilaisia ja laajempia näköaloja ja – kulmia eri opiskelijoiden työelämän ja osaamisen vaatimuksiin. Tältä osin on jo sotilaspedagogiikan pääopettaja tuonut opintojaksovastaaville muutaman kirjavaihtoehdon lisää opiskelijoiden vaihtoehtoiksi. Pedagogisen teoriapohjan laajentaminen tuo siis lisää avaruutta tarkasteltaessa eri tehtäviä ja niissä vaadittavaa osaamisen kehittymistä puolustushaarassamme.

Opintojaksossa vaadittavan reflektion osalta on tullut palautetta oppilailta, että ammattitaidon kehittymisen kannalta opiskelijoilla on liian lyhyt aika peilata oppimaansa työelämäänsä opintojakson aikakehyksessä. Osa oppilaista on esittänyt toiveensa, että he voisivat reflektoida oppimaansa vasta kuukausien kuluttua. Tämä toive on ymmärrettävä ja perusteltu sekä tältäkin osin on myös kehitystyötä jatkettava. Onhan toivottavaa, että opintojaksolla hankittu osaaminen ja tietopohja eivät jää jatkossa hyödyntämättä, vaan opiskelija jatkaisi oppimistaan ja havainnoisi entistä paremmin osaamisen kehittymistään. Yksilöllisten opintojen etenemisen kannalta asia on harkittavissa. Opintojaksojen toteuttaminen Ilmasotakoulun koulutuskalenterin syklissä on haasteena tälle esitetylle toiveelle reflektioiden viivästetystä palauttamisesta. Voisiko opintojaksoja olla päällekkäin aktiivisena ja kuinka niitä resurssoidaan ja hallitaan? Asiaa on pohdittava sotilaspedagogiikan opettajaryhmässä ja tältä osin selkeytettävä opintojaksojen rakennetta ja toteuttamista.

Kehityshankkeen etenemisen kannalta on siis paljon kehityskohteita tutkittava. Saatujen palautteiden sekä huolellisen analysoinnin kautta voidaan tarkentaa opintojakson suorittamisen perusteita ja muutoskohtia. On myös todettava, että näinhän sitä kehitystyö mahdollistuu aidosti ja oikeimmillaan. Sotilaspedagogiikan pääopettajan sekä koulutussuunnittelijoiden mielipiteellä ja ohjauksella on myös tärkeä merkityksensä. Opintojakson yhtenä vastuuhenkilönä haluan olla aktiivisesti mukana kehitystyössä. Kehitystyö palvelee myös käynnissä olevia opettajaopintojani, joten kehityksen tässä myös henkilökohtaisesti. Syksyn 2009 opintojakson toteuttamisen osalta on edessäni mielenkiintoinen tilanne, sillä olen tällä tietoa siitä vastuussa yksin. Haasteita tulee siis riittämään sekä opettamiseen ja jatkokehittämiseen.

5 POHDINTAA

Lähdin mukaan tähän opintojakson vastuu- ja kehittämistyöhön mielellään. Osaltaan tähän halukkuuteni oli merkittävästi myötävaikuttamassa käynnissä olevat opettajaopintoni. Tunsin, että molemmat opintojaksot olivat tukemassa toisiaan. Olen myös kokenut varsin paljon uutta ja oman oppimiseni kannalta merkittävää näitä molempia haasteita työstäessäni. Haasteita on riittänyt, ja oman työn ohella opiskelu sekä oppiminen ovat olleet haasteellisia sekä ajoittain vaikeitakin. Varsinainen tehtäväni esimiehenä ja vanhempana asiantuntijana on osaltaan vieraannuttanut minua entisestä riviopettajan roolista. Toisaalta tämä ei ole pahaksi, koska uuteen heittäytyminen on ollut osaltaan helpompaa verrattuna jatkuvaan opettamiseen. Esimiesroolin haasteet tosin eivät aina ole helposti yhteen sovitettavissa uusien virtausten oppimiseen opettajana toimiessa. Tosin sekin on uutta ja totta, että pedagogisten opettajaopintojen suorittamista vaaditaan nykyisessä tehtävässäni.

Olen vasta vuonna 2008 alkanut toimimaan ryhmänohjaajan roolissa. Alussa ohjaus oli kömpelöä sekä liian urautunutta perinteistä opettajakeskeistä toimintaa. Vanhat opit nousivat helposti esille, ja en ehkä uskaltanut antaa oppilaiden ottaa vastuuta omasta oppimisestaan. Heittäytyttyäni voimakkaammin mukaan, sekä saatuaani osaamista oman oppimiseni kautta, olen sen myötä innokkaammin lähtenyt tähän mukaan. On huomattavaa, että tämä opettajaryhmissä alkanut ohjaustoiminta ja opintojaksojen yhdistäminen ei ole kulttuurina kovin pitkäikäinen historialtaan Ilmasotakoulussa. Tämä on kuitenkin merkittävä parannus, eikä pelkästään resurssitaloudellisista syistä. Olemme kestäväen kehityksen tiellä.

Omalta osaltani olen tyytyväinen, että olen voinut osallistua ja kehittää koulussamme annettavaa opetusta, sekä tuntea kehityksen antavan myös runsaasti itselleni. Olen mielelläni mukana myös jatkotyössä ja haluan aktivoita opiskelijoitamme ja näin edesauttaa kouluttavan organisaatiomme kehitystyötä. En ole onneksi tässä työssä yksin. Aika näyttää, mitä tämä kehitystyö tuo tullessaan ja myös sen miten tämä opintojakso kehittyy.

LÄHTEET

Laki Puolustusvoimista, Suomen säädöskokoelma N:o 551 - 564, 11.5.2007

Sotilaspedagogiikan perusteet, Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskuksen julkaisu 1998,
Karisto

Kouluttajan Opas, Pääesikunnan Koulutusosaston ohjesääntönumero 801, Edita Prima Oy, 2006

Ilmasotakoulu 2008. Ilmasotakoulun sotilasammattilinen koulutuskalenteri ja opiskelijan opas,
2009